

Laidiens: 06.09.2018., Nr. 177

Oficiālās publikācijas Nr.: 2018/177.5

Ministru kabineta noteikumi Nr. 560

Rīgā 2018. gada 4. septembrī (prot. Nr. 41 21. §)

Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība

*Izdoti saskaņā ar
Zinātniskās darbības likuma
35. panta trešo daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka valsts pētījumu programmu (turpmāk – programma) projektu (turpmāk – projekts) pieteikšanas, ekspertīzes, īstenošanas, finansēšanas un projektu īstenošanai piešķirto finanšu līdzekļu izlietojuma kontroles kārtību.
2. Noteikumos lietoti šādi termini:
 - 2.1. ar saimniecisku darbību nesaistīts projekts – projekts, kas atbilst šādiem kritērijiem:
 - 2.1.1. projektu īsteno pētniecības organizācija;
 - 2.1.2. projektā īsteno šo noteikumu 11. punktā atbalstāmās darbības, un tām nav saimnieciska rakstura;
 - 2.2. darbība, kurai nav saimnieciska rakstura, – pētniecības organizācijas pamatdarbība, kura neietilpst Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā noteiktajā darbības jomā un kuras izpausmes veidi ir šādi:
 - 2.2.1. neatkarīga pētniecība un izstrāde, lai iegūtu vairāk zināšanu un labāku izpratni, tostarp kopīga pētniecība un izstrāde, pētniecības organizācijai iesaistoties efektīvā sadarbībā;
 - 2.2.2. pētniecības rezultātu izplatīšana bez ekskluzivitātes un diskriminēšanas, tai skaitā izmantojot mācīšanu, brīvas piekļuves datubāzes, atklātas publikācijas vai atklātā pirmkoda programmatūru;
 - 2.2.3. zināšanu un tehnoloģiju pārneses darbības, ja:
 - 2.2.3.1. zināšanu un tehnoloģiju pārneses darbības veic pētniecības organizācijas nodaļa vai pētniecības organizācijas meitas uzņēmums (tāda komercsabiedrība, kurā mātes uzņēmuma līdzdalības daļa pārsniedz 50 procentu vai kurā mātes uzņēmumam ir balsu vairākums un kura atbilst šo noteikumu 2.12. apakšpunktā minētajai pētniecības organizācijas definīcijai), pētniecības organizācija kopīgi ar citām pētniecības organizācijām vai pētniecības organizācija ar trešajām pusēm, atklātā konkursā slēdzot līgumus par noteiktiem pakalpojumiem;
 - 2.2.3.2. visa peļņa no šādas darbības tiek ieguldīta pētniecības organizācijas nesaimnieciskās pamatdarbībās;

2.2.3.3. projekts ietver pētniecību un pētniecības rezultātu nodošanu zināšanu un tehnoloģiju pārneses veidā un, ja pētniecības organizācijas intelektuālā īpašuma atsavināšanas līgumus slēdz ar licenciātu, jāievēro viens no šādiem nosacījumiem:

2.2.3.3.1. intelektuālā īpašuma licences līgumu slēdz ar licenciātu un atlīdzības summa noteikta atklātā, pārredzamā un nediskriminējošā uz konkurenci balstītā konkursa procedūrā, tādējādi izslēdzot iespēju slēgt ekskluzīvu licences līgumu ar sadarbības partneri;

2.2.3.3.2. labuma guvējs par visām licenciātam nodotajām ekonomiskajām priekšrocībām saņem atlīdzību, kas ir līdzvērtīga tirgus cenai par intelektuālā īpašuma tiesībām, kuras izriet no pētniecības organizācijas projekta ietvaros veiktās darbības. Ja nav iespējams noteikt tirgus cenu, pierādījums tirgus cenai ir intelektuālā īpašuma publiska izsole saskaņā ar normatīvajiem aktiem par izsoļu organizēšanu vai dokumentēta sarunu procedūra starp pētniecības organizāciju–licenciāru un licenciātu, kuras rezultātā licenciārs ir ieguvis maksimālo cenu par savām intelektuālā īpašuma tiesībām;

2.3. efektīva sadarbība – sadarbība, kas atbilst Eiropas Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulas (ES) Nr. 651/2014 (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2014. gada 26. jūnijs, Nr. L 187/1), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (turpmāk – Komisijas regula Nr. 651/2014), 2. panta 90. punktā sniegtajai definīcijai;

2.4. eksperimentālā izstrāde – pētniecības kategorija, kas atbilst Komisijas regulas Nr. 651/2014 2. panta 86. punktam;

2.5. fundamentālie pētījumi – pētniecības kategorija, kas atbilst Komisijas regulas Nr. 651/2014 2. panta 84. punktam;

2.6. intelektuālais īpašums – sistematizēts noteiktas informācijas kopums (zināšanas), ko vienlaikus var izmantot neierobežota skaita materiālo objektu izveidei dažādās pasaules vietās;

2.7. jauna tehnoloģija – tehnoloģija, kas atbilst Komisijas regulas Nr. 651/2014 2. panta 114. punktā sniegtajai definīcijai;

2.8. jauns produkts – preces vai pakalpojumi, kuri ir pilnīgi jauni vai kuriem ir uzlabotas funkcionālās īpašības vai mainīts paredzamais lietošanas veids (tai skaitā mainīti vai uzlaboti tehniskie parametri, sastāvdaļas, materiāli, pievienotā programmatūra, lietotājam draudzīgas īpašības). Par jaunu produktu neuzskata:

2.8.1. kādas procesa daļas izmantošanas pārtraukšanu;

2.8.2. kapitāla aizvietošanu vai ekstensīvu palielināšanu (izmantotajiem moduļiem identisku moduļu iegāde, nebūtiski paplašinājumi, iekārtu un programmatūras atjauninājumi). Jaunām iekārtām vai paplašinājumiem jābūt ar būtiskiem specifiskācijas uzlabojumiem;

2.8.3. komponentu cenu maiņas dēļ radušās izmaiņas (produkta cenas vai ražošanas procesa produktivitātes izmaiņas (piemēram, datoru ražošanā, samazinoties mikroshēmas cenai, tā paša datora modeļa pārdošanas cenu samazinājums) nav uzskatāmas par produkta inovāciju);

2.8.4. produktu pielāgojumus konkrētām vajadzībām (piemēram, produkta pielāgošana klienta vajadzībām, kas neizraisa tādas jaunā produkta funkcionālo vai tehnisko īpašību izmaiņas, kuras nodrošina augstāku jaunā produkta konkurētspēju salīdzinājumā ar esošiem produktiem);

- 2.8.5. produkta ikdienas, sezonas un cikliskas izmaiņas un uzlabojumus (piemēram, apģērbu ražošanā jaunas sezonas kolekcija nav uzskatāma par inovāciju);
- 2.8.6. dizaina izmaiņas (tai skaitā garša un smarža), kas nemaina produkta funkcijas, lietojumu vai tehniskās īpašības;
- 2.8.7. citu ražotāju preču vai procesu tālākpārdošanu;
- 2.8.8. uzlabojumus produkta tirgvedības veicināšanai (tai skaitā estētiskas izmaiņas);
- 2.8.9. organizatorisko procesu uzlabošanu komersanta darbībā;
- 2.9. kvalitātes sliekšnis – minimālais sasniedzamais punktu skaits katrā šo noteikumu 26. punktā minētajā zinātniskās kvalitātes kritērijā atsevišķi vai kopumā, kas norādīts projekta pieteikuma konsolidētajā vērtējumā;
- 2.10. lietišķie pētījumi – oriģināli pētījumi jaunu zināšanu ieguvei, lai sasniegtu kādu praktisku mērķi vai atrisinātu konkrētu uzdevumu, īstenojot rūpnieciskus pētījumus, eksperimentālās izstrādes vai to kombinācijas, kā arī sociālo, humanitāro un mākslas zinātņu pētniecību ar pielietojamību;
- 2.11. pētniecība – darbības, kas aptver vienu vai vairākas pētniecības kategorijas un kas ir paredzētas, lai izpildītu precīzu ekonomiska, zinātniska vai tehniska rakstura nedalāmu uzdevumu ar iepriekš skaidri noteiktiem mērķiem;
- 2.12. pētniecības organizācija – Latvijas Republikas zinātnisko institūciju reģistrā reģistrēta zinātniskā institūcija (publisko tiesību subjekts vai privāto tiesību subjekts) vai augstskola (turpmāk – zinātniskā institūcija), kas neatkarīgi no juridiskā statusa vai finansēšanas veida atbilstoši tās darbību reglamentējošiem aktiem (statūtiem, nolikumam vai Satversmei) veic darbības, kurām nav saimnieciska rakstura, un atbilst Komisijas regulas Nr. 651/2014 2. panta 83. punktā sniegtajai definīcijai;
- 2.13. projekta vadītājs – zinātnieks, kurš vada projektu un nodrošina tā īstenošanu. Projekta vadītājs plāno un pārrauga projekta uzdevumu izpildi, ir atbildīgs par savu un citu projektā iesaistīto personu darbību atbilstoši projektā noteiktajiem uzdevumiem un zinātniskās ētikas normām un projekta izpildes gaitu raksturojošās dokumentācijas savlaicīgu sagatavošanu un iesniegšanu šajos noteikumos paredzētajā kārtībā;
- 2.14. projekta galvenie izpildītāji – zinātnieki, kuri īsteno projektu vai apakšprojektu un atbild par tā daļu izpildi;
- 2.15. projekta izpildītāji – zinātniskās grupas locekļi, kuri veic atsevišķus zinātniskus uzdevumus projekta īstenošanā un atbild par tā attiecīgo daļu izpildi;
- 2.16. rīcībpolitika – valdības noteikti principi, mērķi un rīcība noteiktās politikas jomās valsts attīstībai un iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai;
- 2.17. rūpnieciskie pētījumi – pētniecības kategorija, kas atbilst Komisijas regulas Nr. 651/2014 2. panta 85. punktā noteiktajai definīcijai;
- 2.18. sadarbības partneris – zinātniskā institūcija, kas atbilst šo noteikumu pētniecības organizācijas definīcijai, vai valsts institūcija, kurai zinātniskās darbības veikšana ir noteikta ar ārējo tiesību aktu, nolikumā vai statūtos;
- 2.19. tehnoloģiju tiesības – zinātība un citas tiesības vai to kombinācija, tostarp minēto tiesību pieteikumi vai reģistrācijas pieteikumi, kas atbilst Eiropas Komisijas 2014. gada 21. marta Regulas Nr. 316/2014 (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2014. gada 28. marts, Nr. L 93/17) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām 1. panta "b" apakšpunktā sniegtajai definīcijai;

2.20. zināšanu un tehnoloģiju pārnese – jebkurš process, kura mērķis ir iegūt, apkopot un izplatīt skaidras un vārdos neizteiktas zināšanas, piemēram, pētniecības sadarbībā, konsultācijās, licencēšanā, publikācijās un pētnieku un citu darbinieku mobilitātē, kuri iesaistīti šajās darbībās. Papildus zinātnes un tehnikas atziņām tā ietver citu veidu zināšanas, piemēram, zināšanas par to standartu un noteikumu lietošanu, kuros šīs atziņas iekļautas, par reālās dzīves darbības vides apstākļiem, par organizatoriskās inovācijas metodēm, kā arī to zināšanu pārvaldību, kas saistītas ar nemateriālo aktīvu noteikšanu, iegūšanu, aizsardzību, aizstāvību un izmantošanu;

2.21. zinātniskais personāls – vadošie pētnieki, pētnieki, zinātniskie asistenti, augstskolas akadēmiskais personāls un studējošie;

2.22. zinātniskā grupa – zinātniskais personāls un zinātnes tehniskais personāls, kas piedalās projekta īstenošanā. Zinātniskās grupas sastāvā ir projekta vadītājs, projekta galvenie izpildītāji (ja tādi ir nepieciešami) un projekta izpildītāji.

3. Programma ir nozares ministrijas valsts pasūtījums, kuru īsteno pētniecības ietvaros, lai radītu jaunas zināšanas, prasmes un inovācijas, attīstītu jaunus produktus, procesus un pakalpojumus nozaru problēmu risināšanai un stratēģisko attīstības mērķu sasniegšanai, kā arī atbalstītu valsts politikas prioritāšu īstenošanu, aktīvi izmantojot pētniecības rezultātus politikas izstrādei, un nodrošinātu pētniecības pamanāmību sabiedrībā, kā arī stiprinātu saikni starp pētniecību un prioritārām valsts politikas jomām.

4. Programmu izstrādā nozares ministrija sadarbībā ar programmas stratēģiskās vadības padomi, definējot programmas nosaukumu, virsmērķi (ja nepieciešams), mērķi, īstenošanas laiku, finansējuma apmēru, uzdevumus un sasniedzamos rezultātus. Programmas izstrādes gaitā nozares ministrija konsultējas ar Latvijas Zinātņu akadēmiju un Latvijas Zinātnes padomi (turpmāk – padome). Programmu apstiprina Ministru kabinets ar rīkojumu (turpmāk – Ministru kabineta rīkojums).

5. Programmu īsteno projektu veidā. Projektus atlasa atklātā projektu pieteikumu konkursā (turpmāk – projektu konkurss), izvērtējot tos atbilstoši administratīvajiem vērtēšanas kritērijiem (turpmāk – administratīvie kritēriji), zinātniskās kvalitātes kritērijiem (turpmāk – zinātniskie kritēriji) un nozares specifiskajiem vērtēšanas kritērijiem (turpmāk – nozares kritēriji). Projektu atlasīti var veikt vairākās projektu pieteikumu atlases kārtās. Projektam var būt apakšprojekti, kas ietver skaidrus mērķus, veicamās darbības, lai sasniegtu šos mērķus (paredzamās izmaksas), kā arī konkrētus rezultātus, lai noteiktu šo darbību iznākumu un salīdzinātu to ar attiecīgajiem mērķiem.

6. Programmas stratēģiskās vadības padome ir konsultatīva koleģiāla institūcija, kas darbojas saskaņā ar nozares ministrijas izdotu nolikumu. Programmas stratēģiskās vadības padomes sastāvu apstiprina nozares ministrija, iekļaujot tajā arī Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvi, kā arī, ja nepieciešams, ekspertus, speciālistus, valsts vai pašvaldību institūciju, nevalstisko organizāciju (nozares profesionālās un sabiedriskās organizācijas), valsts kapitālsabiedrību, zinātni pārstāvošo organizāciju pārstāvjus. Šajā punktā minētās programmas stratēģiskās vadības padomes funkcijas var pildīt attiecīgās nozares ministrijas jau iepriekš izveidota institūcija, kuras kompetencē ir nozares stratēģisko jautājumu risināšana. Šādā gadījumā nozares ministrija saskaņo ar Izglītības un zinātnes ministriju kā atbildīgo par zinātnes nozari ar programmas izstrādi un īstenošanu saistītus jautājumus, ievērojot šajā punktā noteiktās programmas stratēģiskās vadības padomes funkcijas. Programmas stratēģiskās vadības padomes funkcijas ir šādas:

6.1. sniegt viedokli un konsultatīvu atbalstu nozares ministrijai programmas izstrādes un īstenošanas gaitā;

6.2. sniegt nozares ministrijai priekšlikumus par programmas pilnveidi;

6.3. sniegt viedokli par programmas rezultātiem pēc programmas pabeigšanas;

6.4. veikt citas programmas stratēģiskās vadības padomes nolikumā paredzētās funkcijas.

7. Programmas izpildes nodrošināšanai:

7.1. padome:

7.1.1. nozares ministrijas uzdevumā sadarbībā ar Studiju un zinātņu administrāciju (turpmāk – administrācija) izstrādā šo noteikumu 15. punktā minēto projektu pieteikumu konkursa nolikumu (turpmāk – konkursa nolikums) vai piedalās konkursa nolikuma izstrādē, ja konkursa nolikumu izstrādā nozares ministrija;

7.1.2. organizē un īsteno projektu konkursu;

7.1.3. vērtē projektu pieteikumu atbilstību administratīvajiem kritērijiem;

7.1.4. organizē un nodrošina projektu pieteikumu, projekta vidusposma zinātniskā pārskata un projekta noslēguma zinātniskā pārskata zinātnisko ekspertīzi (turpmāk – ekspertīze), piemērojot Eiropas Savienības Pētniecības un inovāciju pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" vai "Apvārsnis Eiropa" vērtēšanas pieeju un principus;

7.1.5. atlasa ekspertīzei Eiropas Komisijas vai līdzvērtīgā ārvalstu ekspertu datubāzē iekļautos zinātniskos ekspertus (turpmāk – eksperts);

7.1.6. sagatavo un publicē vidusposma un gala ziņojumu par programmas īstenošanu;

7.2. administrācija:

7.2.1. piedalās konkursa nolikuma izstrādē;

7.2.2. sadarbībā ar padomi vērtē projekta pieteikumus atbilstoši administratīvajiem kritērijiem;

7.2.3. slēdz ekspertīzes līgumus ar ekspertiem, kurus padome ir atlasījusi, ievērojot šo noteikumu 23. punktu;

7.2.4. sagatavo paraugu līgumam par projekta īstenošanu (turpmāk – projekta līgums), ievērojot šo noteikumu 16.14. apakšpunktu;

7.2.5. slēdz projekta līgumu ar zinātnisko institūciju;

7.2.6. uzrauga projekta uzdevumu un sasniegamo rezultātu izpildes nosacījumus un termiņus atbilstoši projekta līgumam un konkursa nolikumam;

7.2.7. administrē projekta īstenošanai piešķirtos valsts budžeta līdzekļus;

7.2.8. nodrošina risku (tai skaitā iespējamā dubultā finansējuma riska) vadības pasākumus projekta īstenošanas laikā un pēc projekta pabeigšanas;

7.2.9. kontrolē projektam piešķirto finanšu līdzekļu izlietojumu un nodrošina nepamatoti izlietotā finansējuma atgūšanu, tostarp arī projektam piešķirto finanšu līdzekļu atgūšanu pilnā apmērā, ja ar saimniecisku darbību nesaistīts projekts vairs neatbilst šo noteikumu 2.1. apakšpunktā minētajiem nosacījumiem;

7.2.10. izpilda projekta līgumā tai noteiktās saistības pret nozares ministriju un kontrolē projekta līgumā zinātniskajai institūcijai noteikto saistību izpildi pret nozares ministriju;

7.2.11. sagatavo projekta noslēguma atzinumu (turpmāk – administrācijas atzinums), ievērojot šo noteikumu 68. punktu;

7.2.12. sadarbībā ar padomi sniedz informāciju sabiedrībai un nodrošina publicitāti jautājumos, kas saistīti ar programmas īstenošanu;